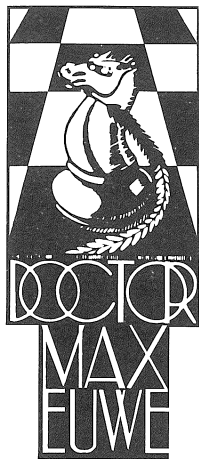

NIEUWSBRIEF

nummer 45
lente 1998

kwartaal-
uitgave
redactie:
E. Petersma

Drukkerij
Van Spijk BV
Venlo
ISSN
0927-9768

Geopend:
dinsdag t/m
vrijdag + de
1ste zaterdag
van de maand,
10.30-16.00 uur.

*Frank van Borsselen aan het schaakspel
krijgt zijn doodvonnis aangezegd.*

Gesloten op
zon- en
feestdagen

MAX EUWE - CENTRUM

POSTBUS 11513

MAX EUWEPLEIN 30A

1001 GM AMSTERDAM

Tel. 020 - 625 70 17

BESTUUR

E.J. Petersma, voorzitter
J.A. Haasbroek, secretaris
N.D. Oud, penningmeester

H. Böhm
H. Ree
K. Sterrenburg
G. Valk

Adviseur Fondswerving: J. van Rijn
Adviseur Museum/Bibliotheek: L.C.M. Diepstraten
Adviseur Topschaak: J.H. Timman

Adviseur Wetenschapszaken: J.H. van den Herik
Bibliothecaris: F.F. Verbeek
Financieel administrateur: F. Bakkes
Schaaktechnisch medewerker: A.C.M. Sibbing
Secretariaat: E.E. Dirksen
Secretariaatassistent: J. van Loon
Vrijwillige medewerkers: A. van Dijk, P.J. van der Horst,
A.R.C. Houthuijzen, H.C. van Keulen, H.J.M. Leeners,
T. Oei, J.G. Pauptit, H. Vinke, W.G. Vijvers

VAN DE VOORZITTER

Op 19 februari 1998 heeft het Algemeen Bestuur (AB) van het Max Euwe-Centrum (MEC) afscheid genomen van bestuurslid Ineke Bakker, ooit secretaris-generaal van de FIDE onder Euwe en Olafsson in Amsterdam, een periode waar met weemoed aan kan worden teruggedacht. Nadat in 1997 Leo Diepstraten, Herman Hamers, Günther Loewenthal en Joop Piket het AB hadden verlaten, werd het dus hoog tijd voor vers bloed. Tot mijn genoegen kan ik u melden dat op bovengenoemde datum zijn toegetreden tot het bestuur: *Gerrit Valk*, voorzitter van de Noord-Hollandse Schaakbond en lid van de Tweede-Kamerfractie van de PvdA, en *Kees Sterrenburg*, lid van de Amsterdamse schaakvereniging Caissa en senior copywriter/reclamemaker. Het bestuur zoekt nog verder naar kandidaten. In de vorige *Nieuwsbrief* heeft onze penningmeester Niek Oud de financiële noodklok geluid. Tot onze vreugde zijn daarop bijzonder aardige reacties binnengekomen van donateurs die meer dan het gebruikelijke bedrag hebben overgemaakt. Namens het MEC dank ik hen daar hartelijk voor. Tevens gaat een woord van dank richting degenen die zowel onze bibliotheek als ons museum de afgelopen perioden fraaie producten hebben geschonken. Zoals velen onder u inmiddels dus weten, wenst het MEC zich naar dat bijna magische jaar 2001 te knokken. Euwe (1901-2001): dat willen we dolgraag vieren, alle millenniumproblemen en passant oplossend. In de komende maanden zullen daarom nieuwe acties worden ondernomen.

Ik houd u op de hoogte.

Errit Petersma

VRIJWILLIGER GEZOCHT

Het Max Euwe-Centrum zoekt een vrijwilliger voor de functie van plaatsvervangend secretariaatscoördinator. Het gaat om de volgende werkzaamheden: typen op de pc, opstellen van brieven, rapporten en contracten, beantwoorden van de telefoon, ontvangen van gasten. Gevraagd worden goede typevaardigheid en kennis en ervaring met het werken op een pc (tekstverwerking en database), goede kennis van de Nederlandse taal en minimaal Engels in woord en geschrift. Enige kennis van de schaaksport is welkom.

De kandidaat dient bereid te zijn om minimaal drie halve dagen per week te werken. De kosten worden vergoed. Belangstellenden kunnen inlichtingen inwinnen bij mevrouw E.E. Dirksen (020-6257017). Schriftelijke reacties tot 1 juli naar het Max Euwe-Centrum, Postbus 11513, 1001 GM Amsterdam, t.a.v. de secretaris.

FINANCIËN

De Stichting Max Euwe-Centrum wordt financieel (op weg naar het jaar 2001) ondersteund door

FDC-hypotheekadviseurs, Paardekooper & Hoffman Accountants en Belastingadviseurs en de Gemeente Amsterdam

alsmede door
Aegon
Akzo Nobel
Aon
Beheermaatschappij Burger Hofhoek
Bouwfonds Cultuurfonds
ChessBase
DTZ Zadelhoff
Van der Giessen/De Noord
Getronics
Grolsche Bierbrouwerij Nederland
Hoogovens Corporate Services
IBM Nederland
ING Nederland
Interpolis
De Lage Landen International
McAfee
Moret Ernst & Young
Nederlandse Gasunie
Nedship Bank
NIB
NIC
PRC-Bouwcentrum
Océ-Nederland
Rabobank Nederland
Schröder
Van Spijk Drukkerij
Tasc
TBI Holdings
Vector Aandrijftechniek.

FDC-hypotheekadviseurs, een nieuwe hoofdsponsor

10 Februari 1998 was een gedenkwaardige dag. Het was de dag waarop de ondertekening plaatsvond van een sponsorovereenkomst tussen FDC-hypotheekadviseurs enerzijds en het Max Euwe-Centrum anderzijds. Wat houdt die overeenkomst in?

In de eerste plaats zal het Max Euwe-Centrum een adviserende rol spelen bij het tot stand brengen van schaak-activiteiten die passen in het beleid van FDC. Dit houdt tevens in dat het MEC voorstellen van het FDC nader uitwerkt, opdat het betreffende project voorzien kan worden van een budget en een tijdsplanning. Aangezien het FDC over 55 vestigingen in den lande beschikt, kunnen deze activiteiten in diverse plaatsen worden uitgevoerd.

Als een van de activiteiten is al gekozen voor het bekende jaarlijkse schaakfestival, voorheen het "VSB-Festival". Aan het schaken op het Max Euweplein zal

voortaan de naam FDC-hypotheekadviseurs verbonden worden. De eerste happening in de nieuwe stijl zal plaatsvinden op zaterdag 27 juni aanstaande. U bent dan weer vanaf 11.00 uur welkom om uw krachten te meten met bekende schakers.

Een ander onderdeel van de overeenkomst betreft de training en schaakbegeleiding van Bianca Muhren. Hans Böhm neemt de begeleiding van Bianca voor zijn rekening, terwijl Herman Grooten de training verzorgt.

Bianca is een veelbelovende schaakster van 12 jaar, die nu al haar sporen in het wedstrijdschaak heeft verdiend. Het MEC vervult hierbij een ondersteunende rol.

De sponsorovereenkomst is voorlopig aangegaan voor de termijn van twee jaar met de bedoeling om deze bij wederzijdse goedkeuring daarna voort te zetten.

Het MEC is bijzonder verheugd met deze nieuwe sponsor en zal dan ook alle zeilen bijzetten om een goede samenwerking tot stand te brengen.

MUSEUM

Eendagsvlinder

Het opmerkelijke schaakspel van kunstenares Ellen J. de Groot wordt één dag, op 27 juni aanstaande tijdens het FDC-Schaakfestival, in het Max Euwe-Centrum tentoongesteld.

Wist u dat er in Frankrijk een internationaal en uniek schaakmuseum is? Welnu, dat is er inderdaad en het is gevestigd in het Château Clairvaux op 9 km van Châtellerault-Nord en op 15 km van Futurescope, niet ver van Poitiers. Let op en vergis u niet: het is *niet* Clairvaux in Luxemburg. Het kasteel is in 1470 gebouwd door Renaud Chabot. Het behoort tot de Monuments Historiques Privés en is geopend van 15 juni tot 15 september. Het schaakmuseum is tot stand gebracht in 1990 door Roland Claude, een voormalig functionaris van de Verenigde Naties. Het museum heeft o.a. 140 schaakspellen uit 70 landen. Er zijn 6 zalen gewijd aan een permanente tentoonstelling. Het Château de Clairvaux heeft inmiddels drie prijzen mogen ontvangen: 1) Chefs d'oeuvre en péril van Antenne 2 in 1988, 2) Demeure Historique in 1988 en 3) Friends of Vieilles Maisons Françaises in 1992. Inlichtingen: Château de Clairvaux à Scorbé-Clairvaux (86), tel: 05 49 93 90 08 of 05 49 93 88 49.

Verhuur vitrine

Als u een bezoek brengt aan ons museum, ziet u naast de garderobe enkele vitrines staan. De eerste vitrine staat geheel in het teken van het verzet uit de jaren 1940-1945. Immers, het Max Euwe-Centrum is gevestigd op historische grond, namelijk op het terrein van de beruchte voormalige gevangenis Weteringschans, waarop in 1944 door het verzet een mislukte aanslag werd gepleegd. Daarnaast staan enkele vitrines die aan derden verhuurd zijn. Een van deze vitrines die tot dusver

gebruikt werd door een schaakcomputerleverancier, is thans voor verhuur vrijgekomen. Wij willen de ontstane mogelijkheid om deze vitrine te huren allereerst onze donateurs aanbieden. De vitrine is uitermate geschikt als expositieruimte voor ondernemers, die hun producten of diensten vooral onder de aandacht van de schakers willen brengen. De afmetingen van de vitrine zijn: 150 cm hoog, 115 cm breed en 60 cm diep. De vitrine staat op ooghoogte. De huurprijs bedraagt duizend gulden per jaar. Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met het MEC-secretariaat.

BIBLIOTHEEK

ONDER DE LOEP

[In deze rubriek wordt door L.C.M. Diepstraten een boek of een gedeelte uit de MEC-bibliotheek voor het voetlicht gebracht.]

Dit keer aandacht voor een aantal andere veel voorkomende thema's in de schilderkunst die wij al in Nieuwsbrief 43 behandelden. Uit een oogpunt van documentatie verzamelden wij inmiddels 1500 reproducties (niet allemaal uit de MEC-bibliotheek). Daaronder is er een zeer groot aantal dat *Het schaakspel en de liefde* betreft. Vooral in middeleeuwse handschriften komen talloze miniaturen voor, waarbij vooral de symbolische beschouwing van het schaakspel in het Franse manuscript *Le livre des eschez amoureux et des echez d'amours* als voorbeeld heeft gediend. Ook later in de tijd van de Romantiek heeft een dergelijk onderwerp natuurlijk een duidelijke aantrekkingskracht. Opvallende kunstuitingen vindt men bij dit thema in de zogenaamde 'Liefdestuinen'. Een fraai voorbeeld daarvan is een wandtapijt in blauw en groen, getiteld *Liebesgarten mit Schachspieler* (1460-1480) dat te bewonderen valt in Basel in het Historisch Museum aldaar (1).

Een tweede thema is het *Vanitas-motief*. De ijdelheid of de vergankelijkheid van de dingen of van het leven is vele malen op zeer subtiële wijze tot uitdrukking gebracht. Behalve in stillevens met een schaakbord en verwelkte bloemen of omgekeerde muziekinstrumenten ziet men vooral het terugleggen van schaakstukken in de doos als een symbool van de vergankelijkheid van het leven. Een schitterend voorbeeld daarvan is een werk van Adriaen van der Werff (1659-1722), getiteld *De schaakspelers*, een doek van 66 x 56,4 cm geschilderd op linnen (circa 1680) en te zien in het Herzog Anton Ulrich-museum te Braunschweig (2). Het thema vinden wij bijvoorbeeld ook terug in de Nederlandse embleemboeken. Zo is er het boek *Bellero-phon, of lust tot wysheit* van Dirck Pieterszoon Pers (Amsterdam 1633), waarin een schaakbord is afgebeeld met alle stukken weer in de beginstelling gebracht en met het opschrift: mors omnibus aequa, eademque.

Een volgend onderwerp dat merkwaardig vaak voorkomt, is *De aap in het schaakspel*. Dit thema dat al in de Middeleeuwen bekend was (men denke daarbij maar eens aan een kapiteel met twee schaakspelende apen in de Kathedraal van Naumburg), vinden we terug bij Hans Weiditz en Balthasar Schwan. De laatste heeft min of meer een kopie gemaakt van het werk van Weiditz uit 1532 met een aantal kleine afwijkingen. Van Weiditz' werk staat een reproductie in Joachim Franks boek *Schach-Brevier* pagina 44-45 of in de Nederlandse vertaling op pagina 52-53 (3). Dit soort kopieerwerk vindt men vaker in de schilderkunst. Zo is er een interessant werk van Abraham Teniers (1629-1670) met de titel *Het tabakscollege der apen*. Men ziet op dit schilderstuk van de Antwerpse kunstenaar een interieur met daarin een groot aantal apen, die pijp roken en een der apen heeft bezit genomen van een schaakbord. Een bijna identiek werk is van Ferdinand van Kessel (1646-1698), een Bredase kunstenaar, die naar Antwerpen is gegaan en daar ongetwijfeld Teniers heeft ontmoet. Het opvallendste verschil in beide werken is gelegen in het tijdstip van de dag. Bij Teniers is het klaarlichte dag, bij Van Kessel kennelijk avond. Andere verschillen vindt men in het haardvuur, in enkele decoraties en in sommige apen-tronies. Meestal zijn dit soort kopieën opdrachtwerk. Iemand heeft het werk van Teniers gezien en vraagt een collega van Teniers er een kopie van te maken. Andere werken met apen aan het schaakbord komt men tegen bij illustraties bij de verhalen uit *Duizend en Een Nacht* onder meer van A. Wiesener in de Franse vertaling en van M. Orłowska-Gabryz in de Russische vertaling (4). Verder zijn er werken van P. Foulquierl, Tomaska, R. Walker en A.P. Weber. De apen staan meestal als symbool voor de ondeugd of de huichelarij. In de *Duizend en Een Nacht* is de aap een prins die in een aap veranderd is.

Een volgend thema is Lenin aan het schaakspel. Het zal niemand verwonderen dat het vrijwel uitsluitend Russische kunstenaars zijn geweest, die dit thema hebben uitgewerkt. Vaak om de voortreffelijke kwaliteiten van Vladimir Iljitsj Ulyanov (Lenin) te tonen als een zachtmoedige man, die schaak speelt met kinderen of met zijn gezin of geheel ontspannen zijn partijtje speelt, zonder zich door staatszaken te laten afleiden. Zo vonden wij reproducties van werken van Dekterev, Kornienko, Lebedev, Lemkul, Kotljarov, Miasjutin, Saveljev, Sokolov, Sudakov en Vasiljev. Een van de bekendste werken is Lenin aan het schaakspel met Gorki, terwijl Krupskaya toekijkt. Men kan daarvan afdrukken vinden in Gizyocki (*A History of Chess*) (5) en in Shahmaty v SSSR (6). Hetzelfde werk van Vasiljev in dezelfde opstelling kan men ook tegenkomen zonder de nabijheid van Krupskaya.

Voorts opnieuw een thema in de historieschildering, dat ik zou willen aanduiden als *Ter dood veroordeelde vorst aan het schaakspel*. Ofschoon dit thema ook al aan de orde kwam in Nieuwsbrief 43, willen we hier toch nog

een keer op terugkomen. Aanleiding is het boek dat ik aan het schrijven ben met de titel *Schaakspel en Schilderkunst in de Nederlanden van Middeleeuwen tot Heden*. Daarbij komen ook in behandeling die kunstenaars, die weliswaar geen Nederlander zijn, maar wel het grootste deel van hun werkzaam leven in Nederland hebben doorgebracht. Ik denk daarbij niet alleen aan Campendonk, geboren in Krefeld en naar Nederland gekomen omdat hij behoorde tot de 'Entartete Künstler'. Hij werd professor aan de Rijksacademie te Amsterdam en werd ook koninklijk onderscheiden. Evenzo Herbert Fiedler, die naar Laren (NH) kwam en ten slotte in Amsterdam is overleden en begraven. Maar twee Duitse families, de Tischbeins en de Ziesenis, hebben ook lange tijd in Nederland gewerkt. De Ziesenskade, vlak bij het Euwe-Centrum herinnert nog daaraan.

Een van de Tischbeins schilderde het werk *Konradin von Schwaben und Kurfürst Johann Friedrich von Österreich am Schachspiel vernehmen die Ankündigung des Todesurtheil*. Een ander soortgelijk werk gaat over *Kurfürst Johann Friedrich der Grozmütige erhält sein Todesurtheil*. Het is de geschiedenis van de Keurvorst, die in de Schmalkaldische oorlog tijdens de slag bij Mühlberg op 10 mei 1547 door Keizer Karel V gevangen wordt genomen en ter dood veroordeeld wordt. Dit vonnis wordt omgezet in langdurige gevangenschap en verbeurdverklaring van zijn recht om Keurvorst te zijn. Hij wordt overgebracht naar de gevangenis in Brussel, waar het regime kennelijk nogal gematigd was. Zo kon hij zich laten portretteren door een Nederlandse schilder wiens naam hij niet kende, maar die in zijn boekhouding voorkwam als de 'Meister von Louwen' (Leuven). In werkelijkheid was dit echter Anthonis Mor Dashorst (1512-1577) uit Utrecht, ook wel genoemd Antonio Moro. Deze belangrijke portretschilder had zich allereerst gevestigd in Antwerpen, het belangrijkste schildercentrum van die tijd. Hij was daar lid van het gilde geworden. Nu en dan verbleef hij ook in Brussel en daar schilderde hij de Keurvorst samen met zijn Spaanse bewaker aan het schaakbord (7). Het werk werd meteen in tweevoud gemaakt en Johann Friedrich gaf de kopie aan zijn Spaanse bewaker cadeau. Het origineel hangt in het Schlossmuseum te Gotha, niet ver van Mühlberg. Daar hangen trouwens meer belangrijke Nederlandse kunstwerken. Interessant is weer een soort kopie van een kopie. Christian Richter (1612-1667) maakte een werk met de titel *Kurfürst Johann Friedrich von Sachsen* met op de achtergrond een landschap bij Mühlheim, waarop afgebeeld een legertent met de Keurvorst en zijn tegenstander aan het schaakbord. Deze beide figuren komen regelrecht uit het werk van Mor Dashorst. Maar daarna komt ene Peter Troschel (midden 17de eeuw) die deze legertent met exact dezelfde figuren weergeeft in een kopergravure ter illustratie voor een boek van Friedrich Hortleder (8). Daar is de titel echter geheel ten onrechte *Kurfürst Johann Friedrich von Sachsen und Herzog Ernst IV von Braunschweig-Grubenhagen*. Het probleem is echter dat de laatstgenoemde Hertog al een jaar dood was toen de gesuggereerde scène zich afspeelde. De

Hertog op dit werk was in feite de Spaanse bewaker en zo zou Hortleder zijn geschiedenis een tikje vervalst hebben. Nog vele andere schilders hebben zich met dit thema ingelaten. Naast de vijf die ik al vermeldde in Nieuwsbrief 43, komen daar nog bij: Gustaf König, Ludwig Buchhorn, J. Martin, R. Brend'amour, H. Merté, Franz Reif, Johann Gottlieb Böttger, Friedrich August Junge en A. Zick naast nog een aantal anonieme graveurs uit respectievelijk Jena, Halle, Nürnberg en München. Kennelijk heeft deze geschiedenis op al die kunstenaars grote indruk gemaakt.

Wie in mijn boek zeker niet zal ontbreken is de uit Friesland (Dokkum) afkomstige kunstenaar Jacob Folkema (1692-1767). Ik mocht van de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag door de vriendelijke hulp van mw Henriette Reerink een reproductie ontvangen van Jacob Folkema's werk *Frank van Borssele aan het schaakspel krijgt zijn doodsvonnis aangezegd*. Frank van Borssele wordt hierop gepotretteerd met onder zijn buste de betreffende scène, zodat hij dus tweemaal op dit werk voorkomt. U vindt een afbeelding daarvan op de voorpagina van deze Nieuwsbrief. Ten slotte nog een interessante reproductie, die in de rubriek 'De vrouw en het schaakspel' op zijn plaats zou zijn. Het is een werk met de titel *De schaakpartij* en is geschilderd door een vrouw. Het is te vinden in *L'Italia Scacchistica* en daarom viel het mij aanvankelijk niet op, maar het is het werk (9) van de Amsterdamse kunstenaar Thérèse Schwartze (1862-1918), die destijds op de Keizersgracht woonde tegenover een andere beroemde schilder, Lizzy Ansingh (1875-1959), die les had van haar overbuurvrouw, die ook haar tante was. Thérèse Schwartze was getrouwd met Van Duyl. Toen ik dat zag, begreep ik dat ik met een Nederlandse te doen had. De naam Schwartze had mij nog niet op dat idee gebracht. Op de valreep nog een opmerking naar aanleiding van mijn artikel in Nieuwsbrief 44. Een reproductie van het fresco in Le Puy (Haute Loire, Frankrijk) vond ik inmiddels in *Europe Échecs*, 1974. Nog twee andere fresco's zijn er: een werk van Charles le Brun (17de eeuw) in de Spiegelzaal van het Paleis van Versailles en een werk van M. Cabral y Aguado (19de eeuw) in het Palacio de San Telmo in Sevilla. Hiermee wil ik voor deze keer eindigen.

In de MEC-bibliotheek kan men de aangehaalde illustraties bekijken.

1. E.H.Schuyer: *Het schaakspel in de kunst- en cultuurhistorie*, pl. 1 en 2
2. E.H.Schuyer: *Idem*, pl. 14 is een van de drie werken van Adriaen van der Werff
3. Joachim A. Frank: *Schaakbrevier*, pag. 52/53
4. J. Gizycki: *A History of Chess*, pag. 352 en 353
5. J. Gizycki: *Idem*, pag. 222
6. *Shahmaty v SSSR*, 1970 nr. 4 (frontpagina)
7. J. Gizycki: *Idem*, pag. 210
8. Prof.Dr.Joachim Petzold: pag. 205
9. *L'Italia Scacchistica*, april 1965 (frontpagina)

Biografieën

Paul Morphy heeft altijd tot de verbeelding gesproken. Zijn romantische stijl luidde een nieuw tijdperk in de schaakgeschiedenis in. Dankzij het boek van Chris Ward (1) kan een nieuwe generatie schakers kennisnemen van Morphy's prachtige aanvalspartijen. Een ander genie was Richard Réti, een van de grondleggers van de hypermoderne school. Bij Batsford verscheen een nieuwe editie van Golombeks boek uit 1954 over Réti (2). Ook het klassieke boek *The life and games of Mikhail Tal* is herdrukt. John Nunn tekende voor deze nieuwe versie (3) waarin helaas de foto's uit de eerste druk zijn verdwenen. Eveneens bij Cadogan verscheen een boek met partijen en partijfragmenten van Vassily Smyslov (4). Het eindspel staat centraal in dit boek van de oudste nog in leven zijnde wereldkampioen. Emil Joseph Diemer kreeg bijna nooit een eindspel op het bord. Vanaf de eerste zet werd de kortste weg naar de vijandelijke koning gezocht. Een Franse bewonderaar, Dany Sénéchaud, gaf in eigen beheer een boek uit met 286 partijen van Diemer (5). Ivan Sokolov selecteerde zijn vijftig beste partijen uit de periode 1988-1996. De partijen worden ingeleid door John Nunn en zijn door Sokolov zelf geannoteerd (6). Jon Speelman heeft zijn hele schaakcarrière onder de loep genomen. Hij begint met een partij uit het Britse kampioenschap voor kinderen onder de veertien jaar uit 1969 en eindigt met een partij uit 1996. Speelman geeft naast analyses ook achtergrondinformatie (7). Ten slotte in deze categorie een boek waar de schaakwereld al lang op wachtte. Alexei Shirov geldt als één der meest spectaculaire spelers van deze tijd. De titel *Fire on the board* (8) dekt de lading dan ook volkomen. Het boek is nu pas verschenen, omdat in januari 1995 Shirov's notebook met analyses werd gestolen. Helaas had Shirov geen back-up gemaakt.

1. Chris Ward: **The genius of Paul Morphy** Cadogan London 1997, 206 pag.
ISBN 1-85744-137-0 Prijs f 60,25
2. Harry Golombek: **Richard Réti's best games** Batsford London 1997, 206 pag.
ISBN 0-7134-8169-2 Prijs f 56,25
3. Mikhail Tal: **The life and games of Mikhail Tal** Cadogan London 1997, 496 pag.
ISBN 1-85744-202-4 Prijs f 67,45
4. Vasily Smyslov: **Vasily Smyslov: endgame virtuoso** Cadogan London 1997, 166 pag.
ISBN 1-85744-198-2 Prijs f 52,20
5. Dany Sénéchaud: **Emil Joseph Diemer** eigen beheer Poitiers 1997, 226 pag. Prijs f 47,30
6. Ivan Sokolov: **Sokolov's best games** Cadogan London 1997, 158 pag.
ISBN 1-85744-128-1 Prijs f 60,25
7. Jon Speelman: **Jon Speelman's best games** Batsford London 1997, 240 pag.
ISBN 0-7134-6477-1 Prijs f 64,30
8. Alexei Shirov: **Fire on the board: Shirov's best games** Cadogan London 1997, 232 pag.
ISBN 1-85744-150-8 Prijs f 67,45

Openingen

Chess Press uit Brighton is gestart met de serie *Opening guides*. De formule is om binnen 144 pagina's een opening of een variant te behandelen. Bijna alle besproken partijen dateren uit de afgelopen tien jaar. Men heeft blijkbaar een groep Engelse spelers benaderd die elk één variant voor hun rekening namen. De in 1997 verschenen zes delen gaan over het Slavisch (9), het Scandinavisch (10), de Taimanov-variant in het Siciliaans (11), de doorschuifvariant van de Caro-Kann (12), de gesloten Siciliaan (13) en de Leningrader-variant van het Hollands (14). De distributie van deze boeken vindt plaats via Cadogan. Deze uitgeverij bracht vijf boeken uit over het aangenomen Damegambiet (15) en het Evans-Gambiet (16). Beide openingen staan de laatste tijd weer in de belangstelling. Zo bracht Short in zijn match tegen Karpov uit 1992 het aangenomen Damegambiet op het bord en niemand minder dan Kasparov blies het Evans-gambiet nieuw leven in. Ook de Siciliaanse draak wordt weer populair sinds Kasparov het als verrassingswapen gebruikte in zijn match tegen Anand. Geen wonder dat er dan weer boeken over verschijnen. De Russen Gufeld en Stetsko (17) bogen zich over de ingewikkelde materie en kwamen tot 50 hoofdvarianten met ieder weer talloze zijvarianten en vertakkingen. Maar of het werk echt compleet is, valt te betwijfelen. Bij uitgeverij Batsford verscheen ook een boek over het Grünfeld-indisch (18). Auteur Lalic beschouwt deze opening als een geducht aanvalswapen. Wie het Konings-indisch (en de Ben-Oni) te lijf wil gaan moet volgens Anatoli Vaïsser (19) niet afwachten, maar zelf met f4 aan de slag gaan. Lichtere kost zijn de boekjes geschreven door de Hongaar Gabor Kallai. Het eerste deel (20) geeft de zwartspeler een openingsrepertoire tegen de beginzet 1. e4, terwijl deel twee (21) de zwartspeler wapent tegen de overige gangbare beginzetten. Van der Tak heeft zich in zijn serie *Taktiek in de opening* dit keer bezig gehouden met het Damegambiet (22). Tweehonderd korte partijen ter lering ende vermaak. De Amerikaan Mednis (23) geeft algemene openingstips voor de minder gevorderde schaker.

9. Matthew Sadler: **The Slav** Chess Press Brighton 1997, 144 pag. ISBN 1-901259-00-5 Prijs f 60,25
10. John Emms: **The Scandinavian** Chess Press Brighton 1997, 144 pag.
ISBN 1-901259-02-1 Prijs f 60,25
11. James Plaskett: **The Sicilian Taimanov** Chess Press Brighton 1997, 144 pag.
ISBN 1-901259-01-3 Prijs f 60,25
12. Byron Jacobs: **The Caro-Kann Advance** Chess Press Brighton 1997, 144 pag.
ISBN 1-901259-05-6 Prijs f 60,25
13. Daniel King: **The closed Sicilian** Chess Press Brighton 1997, 144 pag.
ISBN 1-901259-06-4 Prijs f 60,25
14. Neil McDonald: **The Dutch Leningrad** Chess Press Brighton 1997, 144 pag.
ISBN 1-901259-03-X Prijs f 60,25
15. Jakov Neishtadt: **The Queen's Gambit Accepted** Cadogan London 1997, 240 pag.
ISBN 1-85744-114-1 Prijs f 60,25

16. Tim Harding/Bernard Cafferty: **Play the Evans Gambit** Cadogan London 1997, 240 pag.
ISBN 1-85744-119-2 Prijs f 64,30
17. Eduard Gufeld/Oleg Stetsko: **The complete Dragon** Batsford London 1997, 352 pag.
ISBN 0-7134-8019-X Prijs f 67,45
18. Bogdan Lalic: **The Grünfeld for the attacking player** Batsford London 1997, 224 pag.
ISBN 0-7134-8166-8 Prijs f 60,25
19. Anatoli Vaisser: **Beating the King's Indian and Benoni** Batsford London 1997, 144 pag.
ISBN 0-7134-8022-X Prijs f 52,20
20. Gabor Kallai: **Basic chess openings** Cadogan London 1997, 192 pag.
ISBN 1-85744-113-3 Prijs f 52,20
21. Gabor Kallai: **More basic chess openings** Cadogan London 1997, 158 pag.
ISBN 1-85744-206-7 Prijs f 52,20
22. Bram van der Tak: **Taktiek in de opening 4: Damegambiet** Interchess Alkmaar 1997, 156 pag.
ISBN 90-5691-020-5 Prijs f 24,75
23. Edmar Mednis: **Practical opening tips** Cadogan London 1997, 160 pag.
ISBN 1-85744-186-9 Prijs f 52,20

Leerboeken

Edward Lasker - niet te verwarren met wereldkampioen Emanuel Lasker - schreef op 85-jarige leeftijd een schaakboek voor beginners. Het verscheen voor het eerst in 1972. Nu 25 jaar later is een nieuwe editie uitgebracht (24). Ook bestemd voor beginners is een boekje van Gary Kasparov en zijn academie (25). Wat dat laatste instituut behelst blijft volstrekt onduidelijk. In het Nederlands is een bijzonder leerboek uitgebracht voor kinderen (26). Het is het verhaal van Sara die zo slecht presteert op school, maar via haar klasgenootje Victor in aanraking komt met een schaakspel, waarvan de stukken voor haar tot leven komen. De meeste kinderen zullen Sara en Victor al kennen uit de film *Lang leve de koningin* van Esmé Lammers, de kleindochter van Max Euwe. De film is ook als videoband te koop en sinds november 1997 is het in boekvorm verschenen.

24. Edward Lasker: **Chess: the complete self-tutor** Batsford London 1997, 366 pag. ISBN 0-7134-8160-9 Prijs f 67,45
25. Gary Kasparov and the Gary Kasparov Chess Academy: **Lessons in chess** Cadogan London 1997, 144 pag. ISBN 1-85744-164-8 Prijs f 52,20
26. Esmé Lammers: **Lang leve de koningin** Leopold Amsterdam 1997, 180 pag. ISBN 90 258 3988 6 Prijs f 32,50

Middenspel

Niet alles wat verschijnt is echt nieuw. Wel is het zo dat reprints vaak in een behoefte voorzien, omdat het werk niet meer te verkrijgen is. De testboeken van August Livshitz (27 & 28) verschenen voor het eerst in 1981. De bedoeling is dat er nog een derde deel verschijnt. Ook het testboek van Bellin en Ponzietto is geen origineel, maar een reprint (29). Het door Nunn bewerkte boek van

- Euwe (30) kennen wij in Nederland onder de titel *Veldheerschap op de 64 velden*. Het boek van Timman (31) dat bij Cadogan is uitgekomen is een vertaling van *De kunst van de analyse* uit 1993. De volgende drie boeken zijn wel nieuw. Iakov Damsky (32) koos als onderwerp het middenspel met zware figuren, dus dame en toren(s). Steve Mayer (33) daarentegen koos voor de vergelijking tussen de loper en het paard in het middenspel. Welk stuk is sterker? Vreemde vraag. Ooit van 'een slecht paard' gehoord? Nou dan. Ten slotte verscheen bij Cadogan een boek van de Amerikaan Kopec (34) over middenspeltechniek. Onderwerpen als tactiek, koningsaanval en pionnenstructuur worden hierin behandeld.
27. August Livshitz: **Test your Chess IQ: first challenge** Cadogan London 1997, 124 pag.
ISBN 1-85744-139-7 Prijs f 52,20
28. August Livshitz: **Test your Chess IQ: master challenge** Cadogan London 1997, 122 pag.
ISBN 1-85744-144-3 Prijs f 52,20
29. Robert Bellin/Pietro Ponzietto: **Test your positional play** Batsford London 1997, 184 pag.
ISBN 0-7134-4626-9 Prijs f 52,20
30. Max Euwe/John Nunn: **The development of chess style** Batsford London 1997, 224 pag.
ISBN 0-7134-8167-6 Prijs f 60,25
31. Jan Timman: **The art of chess analysis** Cadogan London 1997, 206 pag.
ISBN 1-85744-179-6 Prijs f 60,25
32. Iakov Damsky: **The heavy pieces in action** Cadogan London 1997, 160 pag.
ISBN 1-85744-054-4 Prijs f 52,20
33. Steve Mayer: **Bishop versus Knight: The Verdict** Batsford London 1997, 220 pag.
ISBN 0-7134-8215-X Prijs f 60,25
34. Danny Kopec: **Practical middlegame techniques** Cadogan London 1997, 128 pag.
ISBN 1-85744-142-7 Prijs f 60,25

Eindspel

In 1994 verscheen het boek *Veldjes tellen* van Willem Hajenius en Herman van Riemsdijk over pionneneindspelen. Het boek werd in de pers goed ontvangen en is nu in het Engels vertaald en uitgebracht door Cadogan onder de fraaie titel *The final countdown* (35). Deze editie is een verbeterde en bewerkte versie van de Nederlandse uitgave. Ten slotte schreef James Howell een boek over eindspeltechniek (36). Men kan deze uitgave het beste vergelijken met het boek van Averbach: *Wat iedere schaker van het eindspel moet weten*. Howell koos voor die eindspelen die in de praktijk het meest voorkomen.

35. Willem Hajenius/Herman van Riemsdijk: **The final countdown** Cadogan London 1997, 128 pag.
ISBN 1-85744-129-X Prijs f 44,20
36. James Howell: **Essential chess endings** Batsford London 1997, 158 pag.
ISBN 0-7134-8189-7 Prijs f 48,20.

(Genoemde prijzen zijn richtprijzen)

Deze Nieuwsbrief is een uitgave die bestemd is voor de donateurs van het Max Euwe-Centrum. U kunt de Nieuwsbrief regelmatig ontvangen door donateur te worden van de Stichting Max Euwe-Centrum, door een bedrag van minimaal f 20,- per kalenderjaar (meer mag ook) over te maken op Postbankrekeningnummer 5401670 t.n.v. Stichting Max Euwe-Centrum te Amsterdam. Of door te bellen: 020-6257017 waarbij u advies omtrent betaling moogt verwachten. Opmerkingen of kritiek op de inhoud van de Nieuwsbrief zal gaarne worden aanvaard, als dat de kwaliteit kan verbeteren.

ACTIVITEITEN

FDC-Schaakfestival

Op zaterdag 27 juni 1998 zal het zevende schaakfestival van het Max Euwe-Centrum worden gehouden.

Vanaf deze keer wordt het festival op het Max Euweplein gesponsord door FDC-hypotheekadviseurs en heet dan ook: het "FDC-Schaakfestival".

Zoals gebruikelijk zal er weer door vele schaakliefhebbers naar hartelust geschaakt kunnen worden.

Om 11.00 uur start de inschrijving voor de simultaan- en kloksimultaanwedstrijden, waarbij u de strijd kunt aandoen met bekende schakers als Hans Ree, Hans Böhm, Jeroen Bosch en Rob Hartoch.

Tevens kunt u snelschaken tegen "de beer" en meedoen aan een oploswedstrijd van het FDC-schaakprobleem. En bij dat alles kunt u aantrekkelijke prijzen bemachtigen.

Mocht u liever eerst nog eens de kat uit de boom kijken, dan is er gelegenheid om te genieten van het snelschaken door vier bekende jeugdspelers aan het pleinschaakbord, een openbare schaakles van Lex Jongsma bij te wonen, schaakvideo's en het schaakspel van Ellen de Groot in het Max Euwe-Centrum te bekijken.

Om circa 17.45 uur is de prijsuitreiking.

Waarvan u ook wilt deelnemen: alles is gratis.

Iedereen is van harte welkom.

Tot de 27ste juni.

Het Max Euwe-Centrum stelt goede ideeën op prijs. Degenen die met ons mee willen denken over mogelijkheden op het gebied van bijvoorbeeld (schaak)tentoonstellingen of andere activiteiten, worden verzocht ons met een briefje daarvan op de hoogte te stellen. Schaakboeken-verzamelingen kan men legateren aan stichtingen als het Max Euwe-Centrum. Als u zelf daarover denkt of iemand kent met deze gedachte, houden wij ons van harte aanbevolen.